

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วน
ตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
RESIDENTS' PARTICIPATION IN REFUSE MANagements OF
TAMBONNALOENG ADMINISTRATIVE ORGANIZATION IN
SELAPHUM DISTRICT, ROI ET PROVINCE

เบญจพรรณ สุวรรณท้าว
BENJAPHAN SUWANNATHAO
ทำสารนิพนธ์เมื่อ พ.ศ.2558

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด, 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และ อาชีพ ต่างกัน, 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 291 คนโดยใช้สูตรการคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่าห้า ระดับ โดยมีค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ทั้งฉบับเท่ากับ .94 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติการทดสอบได้แก่ t-test และ F-test (One-way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม และด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา 2) ผลการเปรียบเทียบพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และ อาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เรียงตามความถี่สูงไปหาต่ำสามอันดับแรก ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง ควรให้การสนับสนุน รมรงค์ ส่งเสริม และประชาสัมพันธ์ รวมทั้งให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาร่วมกับอบต.ให้มากยิ่งขึ้น องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง ควรจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนหรือตัวแทน เพื่อคอยสอดส่องดูแล ประสานงาน และติดตามการประเมินผลในการจัดการขยะร่วมกับอบต. และควรให้การสนับสนุน รมรงค์ ส่งเสริมในการจัดการขยะมูลฝอย รวมทั้งจัดซื้อเครื่องมืออุปกรณ์ และงบประมาณ ในการจัดการขยะมูลฝอยในแต่ละชุมชน ให้เพียงพอ ตามลำดับ

ABSTRACT

The specific objectives of this research were to: 1) study residents' participation in refuse managements of TambonNaloeng Administrative Organization in Selaphum district, Roi et province, 2. Compare their participation in refuse managements with the preceding office, resting upon their different genders, ages, educational levels and careers and, 3) sort out suggestions on their participation in refuse managements here. The sampling group, based on Taro Yamane's formula, comprised 291 people residing in its authorized area. The instrument used for data collection was the five-rating-scale questionnaires, each of which was endowed with the reliability at 0.94. The statistical tools for computing data encompassed percentage, mean, standard deviation. As with statistical tools utilized for testing the hypothesis included t-test and F-test (One way ANOVA).

The research's results revealed the following findings: 1. Residents' participation in refuse managements of TambonNaloeng Administrative Organization in Selaphum district, Roi et province, scale in the overall aspect. With a single aspect into account in descending order of arithmetic means, all four aspects were also scored at the same scale as the overall one, which they were aspects of i) the action/performance, ii) the monitoring and evaluation, iii) the planned activities and search for the problems, and iv) the cause of problems respectively. 2. The hypothesis testing result indicated that residents with different genders, ages, educational levels and careers had the same participation in refuse managements of TambonNaloeng Administrative Organization in Selaphum district, Roi et province in the overall aspect. 3. Residents suggested rendering its services here in descending orders of first three frequencies. First, TambonNaloeng Administrative Organization should promote and support the public relations campaign and public involvement in finding the problem and the cause of the problem with the aforesaid bureau increasingly. Secondly, should establish a community board or agent to keep consistent illumination and care, coordinate and track assessments, in cooperation with the local body in waste management. Finally, TambonNaloeng Administrative Organization should sufficiently support the promotion campaign on solid waste management, including tools and equipment procurement budget to manage solid waste in each community respectively.

1. ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศไทยที่ผ่านมา มุ่งเน้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจภายในประเทศค่อนข้างสูง ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับการ

บริการด้านโครงสร้างพื้นฐาน และการบริการทางสังคมมากขึ้น การพัฒนาที่มีความเจริญก้าวหน้า ส่งผลให้มีการขยายตัวของชุมชนเมือง และการเพิ่มขึ้นของประชากรเป็นไป อย่างรวดเร็วทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ นอกจากนั้นผลจากการพัฒนาดังกล่าว ทำให้มีการนำทรัพยากรธรรมชาติมาใช้อย่างฟุ้งเฟ้อและสิ้นเปลือง จนกระทั่งเกิดปัญหาความเสื่อมโทรมทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ และเกิดมลพิษในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นปัญหาน้ำเสีย อากาศเป็นพิษ ความดังของเสียงที่เกินมาตรฐาน ปัญหาฝุ่นละอองจากการก่อสร้างหรือโรงงานอุตสาหกรรม และปัญหาที่สำคัญปัญหาหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับคนทุกชนชั้น ทุกเพศ ทุกวัย คือ ปัญหาการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชน ซึ่งหากมิได้มีการแก้ไขจัดการอย่างถูกวิธีและมีประสิทธิภาพแล้ว ก็จะเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาที่ยั่งยืน อีกทั้งยังเป็นปมปัญหาที่ยากจะแก้ไขให้หมดสิ้นไปได้ (กรมการเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2549, หน้า 28)

จากการที่ภาครัฐได้มุ่งเน้นและให้ความสำคัญกับการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจเพียงด้านเดียวส่งผลให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถูกทำลายลงอย่างรวดเร็วจนขาดความสมดุลปัญหาสิ่งแวดล้อมในเมืองทุกเมืองจึงมีลักษณะคล้ายกัน ได้แก่ มลพิษทางน้ำ ขยะ มลพิษทางอากาศและปัญหาชุมชนแออัด (สมชาย อ่อนอาษา, 2545, หน้า 69) ปัญหาขยะเป็นเรื่องใหญ่อีกเรื่องหนึ่งของสังคมที่ยังไม่มีทางออกในการแก้ไข ปัญหาทุกวันนี้แต่ละวันคนไทยทิ้งขยะเฉลี่ยแล้ว 1 กิโลกรัมต่อคน ทั้งประเทศมีขยะรวมแล้วราว 29,000,000 กิโลกรัมหรือปีละประมาณ 14 ล้านตัน หน่วยงานของรัฐมีความสามารถในการจัดเก็บขยะได้เพียง 80 เปอร์เซ็นต์ของขยะที่คนทั้งประเทศทิ้งในแต่ละวันในจำนวน 80 เปอร์เซ็นต์นั้นมีส่วนหนึ่งที่ทำลายได้ไม่หมด ต้องกองเป็นภูเขาขยะส่วนอีก 20 เปอร์เซ็นต์ที่เหลือทิ้งเกลื่อนกลาดอุจาดตาประจานความล้มเหลวในการจัดการขยะของแต่ละพื้นที่ แนวโน้มในอนาคตข้างหน้า การขยายตัวของเมืองการเติบโตทางเศรษฐกิจและสังคมยิ่งจะทำให้คนเสพสุขบริโภคนิยมมากขึ้น ขยะจะเพิ่มปริมาณเป็นเงาตามตัวและเป็นขยะชนิดใหม่ที่มีการกำจัดยากกว่าเดิม เช่น ขยะเคมีสารพิษที่มากับเครื่องใช้อุปกรณ์ไฟฟ้า คอมพิวเตอร์ ทั้งแบตเตอรี่ โฟม และพลาสติก (ทวีศักดิ์ บุตรตัน, 2548 : 33)

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นอีกหน่วยงานปกครองท้องถิ่นหนึ่งที่มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจของชุมชนและการเพิ่มขึ้นของอุตสาหกรรมต่าง ๆ อย่างรวดเร็ว การเติบโตทางเศรษฐกิจทำให้ขยะมีจำนวนมากยิ่งขึ้นซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง ซึ่งมีเนื้อที่โดยประมาณ 27.03 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 19,654 ไร่ จำนวนประชากร จำนวน 4,820 คน มีแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่สำคัญ คือ ตลาดสด ตลาดนัด บ้านเรือนในชุมชน สถานศึกษา สถานพยาบาล ร้านค้า ร้านอาหาร ซึ่งเป็นแหล่งกำเนิดขยะมูลฝอยที่มีปริมาณมากในแต่ละวัน ก่อให้เกิดปัญหาตามมาอย่างมากมาย (องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง, 2556, หน้า 5) แนวทางในการมีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาการวางแผนดำเนินกิจกรรม การดำเนินการ/ปฏิบัติงาน และการติดตามและประเมินผลของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย จึงเป็นแนวทางอีกทางหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าสามารถทำให้ปริมาณของขยะมูลฝอย ลดลงได้ เพราะจุดกำเนิดขยะมูลฝอยเริ่มต้นมาจากการร่วมมือของประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะร่วมกับหน่วยงานองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอยก่อนที่จะนำไปสู่ระบบการจัดเก็บและการนำไปกำจัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเห็นว่าความร่วมมือของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย จึงเป็นเป้าหมายสำคัญที่สามารถ

จะนำไปสู่การจัดการได้อย่างยั่งยืน และมีประสิทธิภาพโดยประชาชนทุกคนเข้ามามีส่วนร่วม

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นนี้ ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด” เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน

2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3. สมมติฐานของการวิจัย

3.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย ขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.3 ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

3.4 ประชาชนอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

4. ขอบเขตของการวิจัย

4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 10 หมู่บ้าน 1,070 ครัวเรือน จำนวน 1,070 คน

4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 4 ด้านได้แก่

- 1) ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา
- 2) ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม

3) ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน

4) ด้านการติดตามและประเมินผล

4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

5.1 ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ต่างกัน

5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะของประชาชนเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

5.4 สามารถนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศ และแนวทางในการวางแผนพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

6. คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

การมีส่วนร่วม หมายถึงการทำงานร่วมกัน เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ด้วยความตั้งใจ โดยการทำงานดังกล่าวในห้วงเวลาและลำดับ มีค้นหาปัญหา การวางแผน การปฏิบัติการ และการติดตามประเมินผลอย่างใกล้ชิด

ประชาชน หมายถึง ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 10 หมู่บ้าน 1,070 ครัวเรือน จำนวน 1,070 คน

ขยะมูลฝอย หมายถึง ของเหลือทิ้ง เช่น เศษอาหาร เศษผ้า เศษบรรจุภัณฑ์ เศษแก้ว เศษพลาสติก เศษเหล็ก ขี้เถ้า ซากพืชซากสัตว์ รวมถึงมูลฝอยวัตถุอันตรายก่อนที่จะนำออกทิ้งสู่ภาชนะรองรับให้สะดวกในการเก็บขน และสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์จากขยะที่คัดแยกได้

การจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การจัดแยกหรือจำแนกขยะมูลฝอยออกเป็นจำพวกหรือชนิดที่คล้ายคลึงกัน เช่น ขยะมูลฝอยเปียก ขยะมูลฝอยแห้ง และขยะมูลฝอยอันตรายก่อนที่จะนำออกทิ้งสู่ภาชนะรองรับให้สะดวกในการเก็บขน และสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์จากขยะที่คัดแยกได้

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 4 ด้าน ได้แก่

1) **ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา**หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในการให้ความร่วมมือการประกอบกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยความสมัครใจด้วยการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นมาแล้วหรืออาจจะเกิดขึ้นในภายภาคหน้า และดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลไว้

2) **ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม** หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในความร่วมมือการประกอบกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยความสมัครใจ โดยการร่วมมือกันวางแผนเพื่อแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอย จากข้อมูลที่มีการดำเนินการค้นหาปัญหาที่เกิดขึ้นมาแล้ว

3) **ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน** หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในความร่วมมือการประกอบกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยความสมัครใจ โดยการร่วมมือการปฏิบัติการเพื่อให้การจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอยดำเนินไปอย่างมีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชน

4) **ด้านการติดตามและประเมินผล** หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกในความร่วมมือการประกอบกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยในชุมชนด้วยความสมัครใจ โดยการร่วมกันในการติดตามผลและประเมินผลการจัดการเกี่ยวกับขยะมูลฝอย เพื่อนำมาเป็นข้อมูลว่ามีข้อดีและข้อเสียอะไรบ้างและจะได้นำไปป้องกันหรือปรับปรุงแก้ไขต่อไป

องค์การบริหารส่วนตำบล หมายถึง หน่วยการบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะเป็นนิติบุคคล ซึ่งได้รับการจัดตั้งตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 และที่แก้ไขเพิ่มเติมจนถึง พ.ศ. 2546 ในการวิจัยครั้งนี้ หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด

ปัจจัยส่วนบุคคล หมายถึง ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ ประกอบด้วย ดังนี้

1) **เพศ** หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 2 เพศ คือ (1) เพศชาย และ (2) เพศหญิง

2) **อายุ** หมายถึง อายุของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 4 ช่วงอายุ คือ (1) ไม่เกิน 35 ปี (2) 36– 50 ปี และ (3) 51 ปีขึ้นไป

3) **ระดับการศึกษา** หมายถึง ระดับการศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้แบ่งเป็น 3 ระดับการศึกษา คือ (1) ประถมศึกษา (2) มัธยมศึกษา/เทียบเท่า และ(3) อนุปริญญา/เทียบเท่าขึ้นไป

4) **อาชีพ** หมายถึง อาชีพหลักของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งออกเป็น 4 กลุ่มอาชีพ คือ (1) เกษตรกร (2) รับจ้างทั่วไป (3) ค้าขาย/อาชีพส่วนตัว และ (4) ค้าขาย/ธุรกิจส่วนตัว ข้าราชการ/พนักงานของรัฐ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ได้แก่ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 10 หมู่บ้าน 1,070 ครัวเรือนจำนวน 1,070 คน (รายงานสถิติประชากรและบ้าน ระดับตำบล สำนักบริหารการทะเบียน อำเภอเสลภูมิ, 2557)

กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 10 หมู่บ้าน 1,070 ครัวเรือน จำนวน 1,070 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2548, หน้า 19) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 291 คน

7. เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

ผู้วิจัยใช้เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non Probability Sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยไม่กำหนดค่าความน่าจะเป็นที่กลุ่มตัวอย่างแต่ละหน่วยจะถูกเลือกเข้ามาในกลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากไม่ทราบโอกาสที่ตัวอย่างแต่ละหน่วยจะถูกเลือกมีมากน้อยเท่าใด ทำให้ไม่สามารถคาดคะเนความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่าง (Sampling Error)(ประกายรัตน์ สุวรรณ, 2548, หน้า 63) ได้ ซึ่งมีวิธีการสุ่มอย่าง ตามลำดับ ดังนี้

1) กำหนดกลุ่มประชากร (Population Size) ได้แก่ ประชาชนที่เป็นหัวหน้าครัวเรือนหรือตัวแทนที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด 10 หมู่บ้าน 1,070 ครัวเรือน จำนวน 1,070 คน

2) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ได้แก่

$$\begin{aligned} \text{สูตร} \quad n &= \frac{N}{1 + N(e)} \\ n &= \text{ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง} \\ N &= \text{ขนาดของกลุ่มประชากร} \\ e &= \text{ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้} \\ \text{แทนค่า} \quad n &= \frac{1,070}{1 + 1,070(0.05)^2} \\ n &= 291.15 \end{aligned}$$

จากการคำนวณได้กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน 291.15 เพื่อให้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวนเต็ม จึงปรับให้เป็น 287 คน

3) กำหนดกลุ่มย่อยโดยอาศัยสัดส่วนกำหนดสัดส่วน และขนาด (Proportional to Size) โดยหาลักษณะของกลุ่มที่ศึกษา ตามบัญชีรายชื่อที่กำหนดไว้ เพื่อคำนวณหาอัตราสัดส่วนโดยแบ่งสัดส่วนของประชากร และกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามจำนวนหมู่บ้าน และครัวเรือน เพื่อใช้เป็นตัวแปรอิสระควบคุม (Control Variable) ตามสูตร

$$n_1 = \frac{N}{N} \times n$$

n_1 = จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
 N_i = จำนวนประชากร
 n = จำนวนกลุ่มตัวอย่างรวม
 N = จำนวนประชากรทั้งหมด

8. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 291 ชุด แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-ended Questionnaire) ตรวจสอบรายการ (Check List) แบบเติมคำในช่องว่างเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยให้ผู้ตอบเลือกระดับการมีส่วนร่วมใน 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ภายในข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดจำนวน 28 ข้อ จำแนกออกเป็น 4 ด้าน แต่ละด้านมีจำนวนข้อคำถาม

1) ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา	7 ข้อ
2) ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม	7 ข้อ
3) ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน	7 ข้อ
4) ด้านการติดตามและประเมินผล	7 ข้อ

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) สอบถามข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

9. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าเอกสารต่าง ๆ บทความ ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด
2. สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตการศึกษา วิจัยโดยใช้คำถาม 2 ประเภท คือแบบปลายปิด แบบปลายเปิด
3. นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์แก้ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน เหมาะสม ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถาม

4. เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงทั้งโครงสร้างและเนื้อหา (Content and Construct Validity) และสำนวนภาษา (Wording) และพิจารณาความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค (Item - objective Congruence Index/IOC) จำนวน 3 ท่าน ได้แก่

1) จำเอกสมเกียรติ กำหอม วุฒิการศึกษา ศศ.ม.(รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตำแหน่งปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

2) นางจุฑามณี ขาสงวน วุฒิการศึกษา ร.ม. (รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตำแหน่งผู้อำนวยการกองคลังองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

3) นายจักรภณท์ พันธุ์ชัย วุฒิการศึกษา ศศ.ม.(รัฐศาสตร์) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ตำแหน่งหัวหน้าสำนักปลัดปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

5. นำแบบสอบถามหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อความกับวัตถุประสงคกับเนื้อหา (Item Objective Congruence Index/IOC) ตามสูตรดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum x}{N}$$

เมื่อ IOC แทนดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค

$\sum x$ แทนผลรวมของคะแนนการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญ

N แทนจำนวนผู้เชี่ยวชาญ

โดยที่ คะแนน + 1 แน่ใจว่าสอดคล้อง

คะแนน 0 ไม่แน่ใจว่าสอดคล้อง

คะแนน - 1 แน่ใจว่าไม่สอดคล้อง

โดยเลือกข้อความที่มีค่าตั้งแต่ 0.67 ขึ้นไป จากข้อความทั้งหมดจำนวน 28 ข้อ มีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 จำนวน 28 ข้อ ซึ่งใช้ได้ทั้งหมด

6. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (Try - Out) แต่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 30 คน แล้วนำผลการตอบแบบสอบถามไปทดสอบคุณภาพของแบบสอบถาม ดำเนินการเป็นลำดับดังนี้

(1) หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Power of Discrimination) โดยวิธีหาค่า t-test โดยใช้เกณฑ์ค่า t ตั้งแต่ 1.75 ขึ้นไปเป็นเกณฑ์การตัดสินใจว่าข้อนั้นมีอำนาจจำแนกใช้ได้สมควรนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยครั้งนี้พิจารณาข้อที่มีคุณภาพผ่านเกณฑ์

(2) นำข้อที่มีค่าอำนาจจำแนกผ่านเกณฑ์หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (กัลยา วานิชปัญษา, 2548, หน้า 35) ดังนี้

$$\text{สูตร} \quad \frac{k}{K-1} \left(\frac{1-s_1^2}{s_x^2} \right)$$

เมื่อ k = จำนวนข้อสอบทั้งฉบับ

s^2_1 = ผลรวมของค่าความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

s^2_x = ความแปรปรวนของคะแนนรวม

ผลจากการทดสอบ ได้ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือเท่ากับ 0.94

- นำเครื่องมือที่สมบูรณ์แล้วไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

10. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาคั้งนี้ได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- ผู้วิจัยได้นำหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอัยเย็ด ถึงนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดอัยเย็ด เพื่อขอความอนุเคราะห์ ในการแจกแบบสอบถาม และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองจนครบกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 291 คน

- ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดอัยเย็ด 287 ชุด ไปแจกให้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองเพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐาน และการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดอัยเย็ด จำนวน 291 คน ด้วยวิธีการตอบแบบสอบถาม พร้อมทั้งสังเกตคำตอบสภาพทั่วไปประกอบการพิจารณา และตรวจให้คะแนนแบบสอบถามแต่ละข้อ โดยกำหนด คำน้้าหนัก หรือคะแนนออกเป็น 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert'sScale) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543, หน้า 107) ซึ่งกำหนดค่าคะแนน ดังนี้

การมีส่วนร่วม	ระดับมากที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 5
การมีส่วนร่วม	ระดับมาก	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 4
การมีส่วนร่วม	ระดับปานกลาง	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 3
การมีส่วนร่วม	ระดับน้อย	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 2
การมีส่วนร่วม	ระดับน้อยที่สุด	ให้น้ำหนักคะแนนเป็น 1

11. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

- นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ทุกฉบับพบว่าสมบูรณ์ทุกฉบับ
- นำแบบสอบถามตอนที่ 1 และตอนที่ 2 ที่มีความสมบูรณ์ของการตอบแล้วลงรหัสตามแบบการลงรหัส (Coding Form)

- นำคะแนนที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปตามขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยแจกแจงความถี่ และคำนวณค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 4 ด้าน คือ ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงานและด้านการติดตามและประเมินผลโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทั้งในภาพรวม รายด้าน และเป็นรายข้อ แล้วแปลตามเกณฑ์การวิเคราะห์ โดยใช้เกณฑ์ของ รองศาสตราจารย์ ดร.สรชัย พิศาลบุตร ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายความว่า ระดับการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด (สรชัย พิศาลบุตร, 2548, หน้า 43)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-way - ANOVA) หรือ F-test

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความถี่แบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questions) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำมาแจกแจงความถี่ (Frequency)

12. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือได้แก่
    - 1) ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item - objective Congruence Index/IOC)
    - 2) ค่าอำนาจจำแนก โดยวิเคราะห์สหสัมพันธ์ รายข้อ (Item Total Correlation)
    - 3) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม แบบแอลฟา (Alpha Coefficient) ของ ครอนบาค (Cronbach)
  2. สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่
    - 1) ความถี่ (Frequency)
    - 2) ร้อยละ (Percentage)
    - 3) ค่าเฉลี่ย (Mean)
    - 4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
  3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน t-test (Independent) ดังนี้
    - 1) การวิเคราะห์ค่า (t-test Independent)
    - 2) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA)
- สูตรการหาค่าสถิติที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1) การหาค่าความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถามแต่ละข้อ

$$IOC = \frac{\sum X}{N}$$

เมื่อ IOC = ดัชนีความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์กับเนื้อหาหรือระหว่างข้อสอบกับวัตถุประสงค์

$\sum X$ = ผลรวมของคะแนนการมีส่วนร่วมของผู้เชี่ยวชาญแต่ละคน

N = จำนวนผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด

2) การหาค่าร้อยละ (Percentage) (นิภา เมธาวิชัย, 2543, หน้า 128)

$$P = \frac{X \times 100}{N}$$

P = ค่าร้อยละ

X = จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

3) การหาค่าเฉลี่ย (Mean) (สงศรี ชมภูวงศ์, 2547, หน้า 55)

$$\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$$

$\bar{X}$ = ค่าเฉลี่ย

$\sum X$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม

N = จำนวนประชากร

4) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2540, หน้า 53)

$$S = \sqrt{\frac{N \sum fx^2 - (\sum fx)^2}{N(N-1)}}$$

S = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

$\sum fx$ = ผลรวมของผู้ตอบแบบสอบถามแต่ละระดับ

N = จำนวนประชากร

5) ทดสอบสมมติฐาน (t-test) (นิภา เมธาวิชัย, 2543, หน้า 238)

$$t = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}}$$

$$\begin{aligned} \text{เมื่อ } t &= \text{ค่าที-เทสท์ (t- test)} \\ X_1, \bar{X}_2 &= \text{ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ} \\ S_1^2, S_2^2 &= \text{ความแปรปรวนของคะแนนกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ} \\ n_1, n_2 &= \text{จำนวนคะแนนของกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 2 ตามลำดับ} \end{aligned}$$

6) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) หรือ (F-test) (นิภา เมธราชวิชัย, 2543, หน้า 110)

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F = อัตราส่วนของความแปรปรวน

MS_b = ค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่ม

MS_w = ค่าความแปรปรวนภายในกลุ่ม

13. สรุปผล

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 55.67 มีอายุ 36– 50 ปีจำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 36.43 มีระดับการศึกษาประถมศึกษา จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 42.95 และมีอาชีพเป็นเกษตรกร จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 37.80

ตอนที่ 2 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงจากค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาน้อย คือ ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและประเมินผล ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม และด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1) **ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา** พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลางทั้งเจ็ดข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า“สำรวจขยะมูลฝอยบริเวณรอบๆบ้านทุกสัปดาห์” ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า“สอดส่องพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอย”

2) **ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม** พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมโดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับปานกลางทั้งเจ็ดข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ย

มากที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า “ร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้การคัดแยกขยะในชุมชน” ส่วนข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ข้อ 2 ที่ว่า “เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์กำจัดขยะกับท้องถิ่น”

3) ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากที่สุดข้อ และอยู่ในระดับปานกลางห้าข้อ โดยข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ข้อ 3 ที่ว่า “ให้คำแนะนำคนในครอบครัวและแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ช่วยกันคัดแยกขยะ” ส่วนข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย”

4) ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง หกข้อ โดยข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในการคัดแยกขยะ” ส่วนข้อที่มีค่าน้อยที่สุด คือ ข้อ 5 ที่ว่า “ร่วมติดตามการสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการเก็บขนขยะมูลฝอย”

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานการวิจัยไว้ว่า ประชาชนที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษาและประกอบอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ซึ่งสรุปผลการวิจัย ตามสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มี เพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 2 ประชาชนที่มี อายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 3 ประชาชนที่มี ระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชน ที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

สมมติฐานที่ 4 ประชาชน ที่มีอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า ประชาชน ที่มีอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ (Null Hypothesis)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

โดยสรุป ประชาชนมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ลำดับตามความถี่สูงไปหาต่ำ สามอันดับแรก ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง ควรส่งเสริมให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาให้มากยิ่งขึ้น ควรจัดตั้งคณะกรรมการชุมชนสอดส่องดูแลติดตามประเมินผลในการจัดการขยะร่วมกับอบต. และอบต.นาเลิงควรเข้าไปดูแล ส่งเสริม เครื่องมืออุปกรณ์ และงบประมาณ ในการจัดการขยะมูลฝอยให้เพียงพอ

14. อภิปรายผล

จากการสรุปผลการวิจัย การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ใน 4 ด้าน คือด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงานและด้านการติดตามและประเมินผล สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด

จากผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นเช่นนี้** อภิปรายได้ว่าการมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ ประชาชนได้มีส่วนร่วมได้ดีอยู่ในระดับหนึ่งแต่ประชาชนอาจยังขาดความเข้าใจถึงวิธีการในการมีส่วนร่วมการวางแผนดำเนินกิจกรรมการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา การดำเนินการ/ปฏิบัติงานและการติดตามและประเมินผล จึงทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมได้ไม่เต็มที่ ซึ่งจากการศึกษาพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประจักษ์ บัวผัน** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอมือเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมของในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอมือเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิโรจน์ ตันติธรรม** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณี องค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอมือเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการ

กำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นรายด้าน ซึ่งนำผลการวิจัยมาอภิปราย ดังนี้

1) **ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา** พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง**ที่เป็นชนนื้ออภิปรายได้**ว่าการสำรวจขยะมูลฝอยบริเวณรอบๆบ้านทุกสัปดาห์ รวมทั้งสำรวจแหล่งขยะมูลฝอยภายในหมู่บ้าน และชุมชน สำรวจพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอย เป็นการช่วยกันค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาในเบื้องต้น แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีน้อยเพราะขาดการดูแลเอาใจใส่ร่วมกันของคนในชุมชน รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ อาจยังขาดการรณรงค์ ส่งเสริม การประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมทั้งให้ความสำคัญต่อบริบายการจัดการขยะมูลฝอยน้อยเกินไป อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประจักษ์ บัวผัน** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหาและสาเหตุของปัญหา อยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิโรจน์ ตันติธรรม** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการค้นหาปัญหา อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือข้อ 1 ที่ว่า “สำรวจขยะมูลฝอยบริเวณรอบๆบ้านทุกสัปดาห์” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นชนนื้ออภิปรายได้** ประชาชนอาจเห็นว่า การสำรวจขยะมูลฝอยบริเวณรอบๆบ้านทุกสัปดาห์ เป็นวิธีการหนึ่งในการร่วมกันค้นหาปัญหา และร่วมกันแก้ปัญหา อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในข้อนี้สูงกว่าทุกข้อ ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ **ประภาเพ็ญ สุวรรณ** ได้อธิบาย การมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาบางอย่างทำให้บุคคลที่มีส่วนร่วมนั้นเกิดความรู้สึกว่า ตนเองมีการลงทุนในการให้ความคิด การให้การตัดสินใจ ได้ปรับเปลี่ยนแปลงความคิดความรู้เกี่ยวกับบางสิ่งบางอย่างที่ไม่ลงรอยกับการตัดสินใจและอุทิศพลังงานทุกอย่างเพื่อให้ได้มาซึ่งวิธีการแก้ปัญหา

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า “สอดส่องพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอย” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นชนนื้ออภิปรายได้** การสำรวจพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอย เป็นการลดปัญหาการเกิดขยะได้อีกวิธีหนึ่ง แต่ประชาชนอาจเห็นว่ายังขาดการดูแลเอาใจใส่ร่วมกันของคนในชุมชน อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนในการคัดแยกขยะมูลฝอยในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ในข้อนี้ต่ำกว่าทุกข้อ **ชัชวาล ทัดศิวิชัย** ได้กล่าวสรุปลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนชนบทในข้อ 1) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมใน

การศึกษาชุมชน วิเคราะห์ชุมชน ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนร่วมกันและมีส่วนในการจัดทำลำดับความสำคัญของความต้องการเป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้สภาพของชุมชน วิถีชีวิต สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน

2) ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นชนนื้ออภิปรายได้ว่า** การร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์การคัดแยกขยะในชุมชน รวมทั้งเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์กำจัดขยะกับท้องถิ่นเป็นวิธีการหนึ่งที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน แต่ประชาชนอาจเห็นว่ามีส่วนร่วมน้อยเพราะขาดการดูแลเอาใจใส่ร่วมกัน รวมทั้งองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ อาจยังขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง หรือให้ความสำคัญต่อนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยน้อยเกินไป อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิโรจน์ ตันติธรรม** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการร่วมวางแผน อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า “ร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์ให้การคัดแยกขยะในชุมชน” ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นชนนื้ออภิปรายได้ว่า** ประชาชนอาจเห็นว่าการร่วมรณรงค์ประชาสัมพันธ์เป็นแนวทางในการพัฒนาส่งเสริมทำให้ประชาชนได้เรียนรู้และเข้าใจในการคัดแยกขยะมูลฝอยได้ดี และสามารถทำให้ประชาชนได้เข้าใจถึงต้นเหตุของปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ ในรายชื่อน้อยอยู่ในระดับสูงกว่าทุกข้อ ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ **นวลน้อย ตรีรัตน์ และคนอื่น ๆ** กล่าวถึง ประโยชน์ของการมีส่วนร่วมการวางแผนดำเนินกิจกรรมในข้อ 1) คุณภาพของการตัดสินใจ เป็นกระบวนการปรึกษาหารือกับสาธารณชนช่วยให้เกิดความกระจ่างในวัตถุประสงค์และความต้องการของโครงการหรือนโยบายนั้น ๆ ได้อยู่เสมอ สาธารณชนสามารถที่จะผลักดันให้เกิดการทบทวนข้อสันนิษฐานที่ปิดบังอยู่ ซึ่งอาจจะปิดบังไม่ให้มองเห็นทางออกที่มีประสิทธิภาพที่สุด

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 2 ที่ว่า “เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์กำจัดขยะกับท้องถิ่น” ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นชนนื้ออภิปรายได้ว่า** การเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์คัดแยกขยะและร่วมกำจัดขยะกับท้องถิ่นเป็นวิธีการหนึ่งที่ช่วยลดปัญหาของขยะได้ แต่ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการวางแผนดำเนินกิจกรรมน้อย เพราะยังขาดความเข้าใจ การดูแลเอาใจใส่ร่วมกันรวมทั้งขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง ต่อเนื่องสม่ำเสมอ รวมทั้งการให้ความสำคัญต่อนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยน้อยเกินไป อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีความเห็นในประเด็นนี้ต่ำกว่าข้ออื่นๆ ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ **รองศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ชัย พัฒนพงศา** ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีส่วนร่วม ข้อที่ 2) ทำให้งานที่ยากบางอย่างสำเร็จขึ้นมาได้ งานหลายอย่างหากทำเพียงผู้เดียว หรือทำน้อยคนอาจไม่สำเร็จ ต้องให้ผู้มาร่วมงานหลายคนจึงจะสำเร็จ เช่น การสร้างบ้าน สร้างเจดีย์ สร้างสิ่งมหัศจรรย์ของโลก เช่น

ทัชมาฮัล กำแพงเมืองจีน หรืองานบางอย่างต้องการความร่วมมือโดยตลอดเช่น การลดปริมาณขยะ จึงต้องให้คนทั้งชุมชนเห็นด้วยและร่วมกันปฏิบัติ

3) ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** การให้คำแนะนำคนในครอบครัวและแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ช่วยกันคัดแยกขยะ รวมทั้งให้ครอบครัวมีการแยกขยะเปียก และขยะแห้ง อาจเป็นวิธีการหนึ่งที่ทำให้ลดปัญหาของขยะลงได้ แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนยังมีน้อย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะยังขาดความเข้าใจ การดูแลเอาใจใส่ร่วมกันรวมทั้งการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ต่อเนื่อง หรือให้ความสำคัญต่่อนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยน้อยเกินไป อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิงด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิโรจน์ ตันติธรรม** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการร่วมปฏิบัติงาน อยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประจักษ์ บัวผัน** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ อยู่ในระดับปานกลาง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือข้อ 3 ที่ว่า “ให้คำแนะนำคนในครอบครัวและแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ช่วยกันคัดแยกขยะ” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** ประชาชนอาจเห็นว่าการให้คำแนะนำคนในครอบครัวและแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ช่วยกันคัดแยกขยะ เป็นแนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ และเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ **สุพัฒน์ สมจิตรสกุล** ได้กล่าวถึงการจำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วมของประชาชนว่า ในข้อ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ในส่วนที่เป็นองค์ประกอบของการดำเนินงานโครงการจะได้มาจากคำถามที่ว่า ใครจะทำประโยชน์ให้แก่โครงการได้บ้างและจะทำประโยชน์ได้ด้วยวิธีใด เช่น การช่วยเหลือทรัพยากร การบริหารงานประสานงาน การขอความช่วยเหลือ เป็นต้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า** ประชาชนอาจเห็นว่าการปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยเป็นแนวทางในการร่วมตัดสินใจการดำเนินงานก่อนการปฏิบัติงาน แต่อาจเป็นเพราะประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมน้อย เพราะยังขาดความเข้าใจ การดูแลเอาใจใส่ร่วมกันรวมทั้งการประชาสัมพันธ์ไม่ทั่วถึง ต่อเนื่อง หรือให้ความสำคัญต่่อนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยน้อยเกินไป ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ **ศาสตราจารย์ ดร. บวรศักดิ์ อุวรรณโณ และ ดร. ถวิลวดี บุรีกุล** ได้แบ่งระดับขั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนตามวัตถุประสงค์ ในข้อ 1) ระดับการให้ข้อมูล เป็นระดับต่ำสุดและเป็นวิธีการที่ง่ายที่สุดของการติดต่อสื่อสารระหว่างผู้วางแผนโครงการกับประชาชน เพื่อให้ข้อมูลแก่ประชาชนเกี่ยวกับการตัดสินใจของ

ผู้วางแผนโครงการแต่ไม่เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นหรือเข้ามาเกี่ยวข้องใด ๆ

4) ด้านการติดตามและประเมินผล พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นเช่นนี้ก็อธิบายได้ว่า** การเข้าร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในการคัดแยกขยะอย่างสม่ำเสมอเป็นการช่วยกันรักษาความสะอาดรวมทั้งร่วมกันติดตามประเมินผลในการจัดการขยะมูลฝอยของอบต.เช่น การตอบแบบสอบถาม การแจ้งผลการปฏิบัติงานกลับไปยังอบต.เป็นการกันร่วมแก้ปัญหาต่อสังคมนอกจากนี้การร่วมติดตามการสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เก็บขนขยะมูลฝอยเป็นการร่วมกันสอดส่องเพื่อให้เจ้าหน้าที่ที่มีความเอาใจใส่มากขึ้น แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนอาจยังมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความไม่เข้าใจถึงวิธีการ การดูแลเอาใจใส่ร่วมกันรวมทั้งการประชาสัมพันธ์ของอบต.เอง อาจยังไม่ทั่วถึงต่อเนื่องสม่ำเสมอ และให้ความสำคัญก่อนนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยน้อยเกินไป อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในด้านนี้ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิโรจน์ ตันติธรรม** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ด้านการร่วมประเมินผล อยู่ในระดับปานกลางและสอดคล้องกับงานวิจัยของ **ประจักษ์ บัวผัน** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือข้อ 1 ที่ว่า “ร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในการคัดแยกขยะ” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก **ที่เป็นเช่นนี้ก็อธิบายได้ว่า** ประชาชนอาจเห็นว่าการร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในการคัดแยกขยะอย่างสม่ำเสมอเป็นสิ่งจำเป็น เพราะเป็นการร่วมส่งเสริมให้คนในชุมชนร่วมแก้ไขปัญหาของสังคม ครอบครัว และชุมชน รวมทั้งส่งเสริมรายได้ภายในครัวเรือน และช่วยกำจัดขยะที่เป็นอันตรายต่อสังคมได้ อาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในรายข้อนี้สูงกว่าทุกข้อซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ **ชัชวาล ทัดศิวิชัย** ได้กล่าวว่ลักษณะการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนชนบทในรูปกลุ่ม / องค์กรชุมชน ในข้อ 1) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการศึกษาชุมชน วิเคราะห์ชุมชน ค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหาภายในชุมชนร่วมกันและมีส่วนในการจัดทำลำดับความสำคัญของความต้องการด้วย เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนได้เรียนรู้สภาพของชุมชนวิถีชีวิต สังคม ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมเพื่อใช้เป็นข้อมูลเบื้องต้นในการทำงาน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5 ที่ว่า “ร่วมติดตามการสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการเก็บขนขยะมูลฝอย” ซึ่งมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง **ที่เป็นเช่นนี้ก็อธิบายได้ว่า** ประชาชนอาจเห็นว่าร่วมติดตามการสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการเก็บขนขยะมูลฝอยเป็นวิธีการที่ทำให้การจัดการขยะมีประสิทธิภาพได้ดียิ่งขึ้น แต่การเข้าไปมีส่วนร่วมของประชาชนอาจยังมีข้อจำกัดในการหน้าที่การงาน รวมทั้งอาจยังขาดความเข้าใจในการจัดการขยะ การสังเกตการณ์ การดูแลเอาใจใส่ร่วมกันของคนในชุมชน ครอบครัวตลอดจนการประชาสัมพันธ์อาจยังไม่ทั่วถึง ต่อเนื่อง

หรือให้ความสำคัญต่อนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยน้อยเกินไปอาจด้วยเหตุนี้จึงทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในข้อนี้ต่ำกว่าทุกข้อ ซึ่งผลการวิจัยในประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ **สุวัฒน์ สมจิตรสกุล** ได้กล่าวถึงการจำแนกรูปแบบของการมีส่วนร่วม ในข้อที่ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการประเมินผลนั้นสิ่งสำคัญที่ต้องสังเกตก็คือ ความเห็น (Views) ความชอบ (Preferences) และความคาดหวัง (Expectations) ซึ่งจะมีอิทธิพลสามารถแปรเปลี่ยนพฤติกรรมของบุคคลในกลุ่มต่าง ๆ ได้

ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิงอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด แตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยพบประเด็นที่น่าสนใจแล่นามาอภิปรายผล ดังนี้

1) **เพศ** ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิงอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** การที่ประชาชนไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือเพศหญิงจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณค่าของการมีส่วนร่วม และประโยชน์อันสูงสุดที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ซึ่งการคัดแยกขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ ประชาชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น ประชาชนไม่ว่าเพศชาย และเพศหญิงต่างมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิงอำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการทดสอบในประเด็นนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ **ประจักษ์ บัวผัน** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ **วิโรจน์ ตันดิธรรม** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน

2) **อายุ** ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน **ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า** การที่ประชาชนไม่ว่าจะช่วงอายุใดจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณค่าของการมีส่วนร่วม และประโยชน์อันสูงสุดที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ซึ่งการคัดแยกขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ ประชาชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น ประชาชนไม่ว่าอายุใด ต่างมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งผลการทดสอบในประเด็นนี้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ **วิโรจน์ ตันดิธรรม** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน

3) **ระดับการศึกษา** พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าการที่ประชาชนไม่ว่าระดับการศึกษาใด จะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณค่าของการมีส่วนร่วม และประโยชน์อันสูงสุดที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ซึ่งการคัดแยกขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ ประชาชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น ประชาชนไม่ว่าระดับการศึกษาใดต่างมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ **ประจักษ์ บัวผัน** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์” ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มี ระดับการศึกษาต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน**

4) **อาชีพ** พบว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพ ต่างกัน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมและรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานของการวิจัยที่ตั้งไว้ **ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่าการที่ประชาชนไม่ว่าจะอยู่ในกลุ่มอาชีพใดจะมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณค่าของการมีส่วนร่วม และประโยชน์อันสูงสุดที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ซึ่งการคัดแยกขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง ประชาชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน ดังนั้น ประชาชนไม่ว่าจะมีอาชีพใด ต่างมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ **วิโรจน์ ตันติธรรม** ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มี อาชีพต่างกัน มีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอยในองค์การบริหารส่วนตำบลเสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน**

15. ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นข้อเสนอแนะที่ได้จากการค้นพบ (**Fact Finding**) จากผลการวิจัยทั้งสิ้นสี่ด้านคือ ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน ด้านการติดตามและประเมินผลเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดประโยชน์สำหรับการวางแผนป้องกัน โดยควรมีการปรับปรุงกลยุทธ์ในด้านต่างๆเพื่อให้ตรงกับความต้องการหรือการมีส่วนร่วมในการคัดแยกขยะมูลฝอยให้มากที่สุด จึงได้นำมาเป็นข้อเสนอแนะ เป็นสอง ระดับ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนได้เล็งเห็นคุณค่า ประโยชน์ และความสำคัญในการคัดแยกขยะมูลฝอย จึงมีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมทั้งสิ้นสี่ด้านอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิงอำเภอเสลภูมิ จังหวัด

ร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรแก้ไขปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยประชาสัมพันธ หรือธรรงค์ ให้ประชาชนได้เข้าใจถึงประโยชน์ และคุณค่าในการจัดการขยะร่วมกัน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วม ในการจัดการให้อยู่ในระดับมาก และมากที่สุดต่อไป

เมื่อพิจารณาเป็นด้านในแต่ละรายข้อพบว่า

1) **ด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหา** ผลวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการค้นหาปัญหา และสาเหตุของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยธรรงค์ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ให้ผู้นำชุมชน และประชาชนได้เข้าใจถึงประโยชน์ในการคัดแยกขยะมูลฝอย เพื่อให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการจัดการขยะมูลฝอยมากยิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า“สำรวจขยะมูลฝอยบริเวณรอบๆบ้านทุกสัปดาห์”มีค่า แปลผลอยู่ในระดับปานกลางดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยออกกระเปียบชุมชนในการจัดตั้ง คณะกรรมการภายในหมู่บ้าน เพื่อช่วยสอดส่องดูแลในการจัดการขยะร่วมกันทุกสัปดาห์

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า“สอดส่องพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอย” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยธรรงค์ และ ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนร่วมกันสำรวจพฤติกรรมของบุคคลในการทิ้งขยะมูลฝอยภายในชุมชนของตน ให้มากยิ่งขึ้น

2) **ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม** ผลวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการ ขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการวางแผนดำเนินกิจกรรม อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยธรรงค์ส่งเสริมให้ประชาชนได้เข้า มามีส่วนร่วมวางแผนดำเนินกิจกรรมกับองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิงให้มากยิ่งขึ้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 6 ที่ว่า“ร่วมธรรงค์ประชาสัมพันธ์ให้การคัดแยกขยะใน ชุมชน”มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลางดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยธรรงค์ ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนร่วมกันในการคัดแยกขยะอย่างสม่ำเสมอ

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 2 ที่ว่า“เข้าร่วมกิจกรรมธรรงค์กำจัดขยะกับท้องถิ่น” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัด ร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยเร่งธรรงค์ส่งเสริม ประชาสัมพันธ์ และจัดให้มีกิจกรรมการในการจัดการขยะอย่างถูกวิธี เพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการ จัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอสกลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ให้อยู่ในระดับมาก และ มากที่สุดต่อไป

3) **ด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงาน** ผลวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ดด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงานอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยส่งเสริมเครื่องมืออุปกรณ์ การจัดการขยะ เช่น ที่ทิ้งขยะ ถูแยกขยะ ให้กับชุมชนให้มากยิ่งขึ้น

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 3 ที่ว่า “ให้คำแนะนำคนในครอบครัวและแก่เพื่อนบ้านเพื่อให้ช่วยกันคัดแยกขยะ” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยประชาสัมพันธ์ให้ความรู้ความเข้าใจในการจัดการขยะให้กับประชาชน เพื่อให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการขยะให้อยู่ในระดับมาก และมากที่สุดต่อไป

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 4 ที่ว่า “ปฏิบัติตามนโยบาย แผนงานและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอยมีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลางดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยรณรงค์ส่งเสริมแนวทางการปฏิบัติให้กับผู้นำชุมชน เพื่อนำไปเผยแพร่ให้ประชาชนได้ปฏิบัติตามแผนงานและโครงการต่าง ๆ เกี่ยวกับการคัดแยกขยะมูลฝอย ให้มากยิ่งขึ้น

4) **ด้านการติดตามและประเมินผล** ผลวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการขยะมูลฝอย องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด ด้านการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยจัดให้ผู้นำ และประชาชนได้เข้ามามีส่วนในการติดตามและประเมินผลร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิงอย่างต่อเนื่อง

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ข้อ 1 ที่ว่า “ร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงานในการคัดแยกขยะ” มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลางดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยจัดตั้งคณะกรรมการในการประสานงานร่วมกันกับองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิงเพื่อดูแลและรายงานการติดตามประเมินผล เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 5 ที่ว่า “ร่วมติดตามการสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการเก็บขนขยะมูลฝอย”มีค่าแปลผลอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จึงควรเร่งแก้ไข ปรับปรุง และยกระดับการพัฒนาโดยจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อช่วยสอดส่องดูแลร่วมสังเกตพฤติกรรมและการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ในการเก็บขนขยะมูลฝอย ให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

ผู้วิจัยขอเสนอแนะให้มีการทำวิจัยต่อไปนี้

1) ผลการวิจัยด้านการดำเนินการ/ปฏิบัติงานมีค่าเฉลี่ยมากกว่าทุกด้านในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นควรทำการวิจัยรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการปฏิบัติงานจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้การจัดการปัญหาขยะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

2) ผลการวิจัยด้านการค้นหาปัญหาและสาเหตุของปัญหามีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกด้านในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นควรทำวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการค้นหาปัญหาและสาเหตุปัญหาขยะและการจัดการขยะขององค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้การจัดการปัญหาขยะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

3) ผลการวิจัยรายข้อ พบว่า ข้อที่ว่า “สอดคล้องพฤติกรรมครอบครัวและชุมชนในการทิ้งขยะ” มีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าทุกข้อในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นควรทำวิจัยเกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจในการมีส่วนร่วมของประชาชนเพื่อสอดคล้องพฤติกรรมครอบครัวและชุมชนในการทิ้งขยะในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด เพื่อให้การจัดการปัญหาขยะเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้นต่อไป

16. บรรณานุกรม

1) ภาษาไทย

(1) หนังสือทั่วไป

การเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. กรม. (2549). การส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมด้วยตนเอง. กรุงเทพมหานคร : ฝ่ายพัฒนาและผลิตสื่อ กองส่งเสริมและเผยแพร่.

_____ กรม. (2542). การปกครองท้องถิ่นไทย หลักและมิติใหม่ในอนาคต. กรุงเทพมหานคร : บพิธการพิมพ์. โกวิททย์ พวงงาม. (2550). การปกครองท้องถิ่นไทย. พิมพ์ครั้งที่ 6 กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์เดือนตุลา.

กัลยา วานิชบัญชา. (2548). สถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์ และบัญชีจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาติชาย ณ เชียงใหม่. (2545). การมีส่วนร่วมกับการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นที่สมดุลา. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด.

ชูวงศ์ฉายะบุตรและโกวิททย์ พวงงาม. (2539). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น.

ชูศักดิ์ เทียงตรง. (2549). การบริหารการปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. 2518.

ชูวงศ์ฉายะบุตร. (2539). การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : บริษัทพิฆเนศพริ้นติ้งเซ็นเตอร์ จำกัด.

ธีระศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ. (2549). เครื่องมือวิจัยทางการศึกษา : การสร้างและการพัฒนา. นครปฐม : ภาควิชาพื้นฐานทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- นวนน้อย ตรีรัตน์ และคนอื่น ๆ. (2545). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล. กรุงเทพมหานคร : บริษัทธรรมดาเพรส จำกัด.
- นนท์ กอแก้วทองดี. (2543). คู่มือการประชุมเชิงปฏิบัติการผู้นำประชาคมตำบล เรื่องเวทีประชาคมพร้อมใจเลือกตั้ง. กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการเลือกตั้ง.
- นรินทร์ชัย พัฒนาพงศา. รองศาสตราจารย์ ดร. (2538). แนวทางในการให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชนบท. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.
- _____. (2547). การมีส่วนร่วม หลักการพื้นฐาน เทคนิค และกรณีตัวอย่าง. พิมพ์ครั้งที่ 2. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. (2527). กลวิธีแนวทางวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- นำชัย ทนุผล. (2531). หลักการและยุทธวิธีการพัฒนาชุมชน. เชียงใหม่ : สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.
- นิภา เมธธาวิชัย. (2543). วิทยาการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สถาบันราชภัฏธนบุรี.
- บวรศักดิ์ อูวรรณโณ ศาสตราจารย์ ดร. และถวิลวดี บุรีกุล. ดร. (2548). ความรู้ด้านการจัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี. กรุงเทพมหานคร : สถาบันพระปกเกล้า.
- ปรีชา สิริจิตราภรณ์ และคณะ (2546). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลสุขภาพ. กรุงเทพมหานคร : องค์การบริหารส่งเสริมสินค้าและผลิตภัณฑ์.
- ประหยัด หงส์ทองคำ. (2523). การปกครองท้องถิ่นไทย. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ประภาเพ็ญ สุวรรณ. (2526). ทศนคติการวัดการเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : พิธีพัฒนาการพิมพ์.
- ประกายรัตน์ สุวรรณ. (2548). คู่มือการใช้โปรแกรม SPSS เวอร์ชัน 12 สำหรับ Windows. กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- พัฒนบุญยรัตน์พันธ์. (2527). การสร้างพลังชุมชนโดยกระบวนการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชย์.
- พิเชษฐ หลั่งทรัพย์. (2547). การจัดการสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น. นนทบุรี : เจริญรุ่งเรืองการพิมพ์.
- ไพรัตน์ เดชะรินทร์. (2526). นโยบายและกลวิธีการมีส่วนร่วมของชุมชนในยุทธศาสตร์การพัฒนาปัจจุบันของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัดไทยอนุเคราะห์ไทย.
- ยุทธพงษ์กัยวรรณ. (2548). พื้นฐานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร : สุริยาสาน์.
- วิรัช วิรัชนิการวรรณ. (2530). ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญของการพัฒนาชุมชน : ประชาชน ข้าราชการและผู้นำรัฐบาล. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.
- ลือชัย ศรีเงินยวง. (2544). “การพัฒนาศักยภาพในการดูแลสุขภาพตนเอง ครอบครัวและชุมชน” กรุงเทพมหานคร : ม.ป.พ..

ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2540). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.
สรชัย พิศาลบุตร. รองศาสตราจารย์ ดร. (2548). เรียนรู้สถิติและการวิจัยด้วยกรณีศึกษา. กรุงเทพมหานคร
: พิมพ์ที่บริษัทจูนพับลิชชิ่ง จำกัด.

สวัสดิ์ โนนสูง. (2546). ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.

สมชาย อ่อนอาษา. (2545). รายงานสถานการณ์คุณภาพสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและสิ่งแวดล้อม
กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม 2544. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วิฑูรย์การปก.

สงศรี ชมภูวงศ์. (2540). การวิจัย. นครศรีธรรมราช : สุวีริยาสาส์น.

สัมพันธ์ ภูมาลา. (2549). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่”.

สารนิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

อุทัย หิรัญโต. (2531). การปกครองท้องถิ่น. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

อุทุมพร จามรมาน. ศาสตราจารย์ ดร. (2548). การสุ่มตัวอย่างทางการศึกษา (Sampling In Education).

พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์พันธ์พิบลิชชิ่ง จำกัด.

(2) เอกสารอื่นๆ ที่ไม่ได้ตีพิมพ์

ทวีศักดิ์ บุตรตัน. (2548). “พลังขยะ 2”. มติชนสุดสัปดาห์. ฉบับที่ 1305. 19-25 สิงหาคม 2548 : 33.

องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง. (2557) สภาพทั่วไปและข้อมูลพื้นฐานที่สำคัญขององค์การบริหารส่วน
ตำบลนาเลิง. ร้อยเอ็ด : องค์การบริหารส่วนตำบลนาเลิง. (อัดสำเนา)

(3) บทความในวารสาร

ทวีศักดิ์ บุตรตัน. “พลังขยะ 2”. มติชนสุดสัปดาห์. ฉบับที่1305. 19-25 สิงหาคม 2548 :33.

(4) เว็บไซต์

ซัชวาล ทัดศิวิชัย. “การมีส่วนร่วมของประชาชน”. <www.wikipedia.org> 4 ธันวาคม 2550.

สุพัฒน์ สมจิตรสกุล. “ลักษณะของการมีส่วนร่วม”. <www.gotoknow.org> 4 ธันวาคม 2550.

(5) วิทยานิพนธ์/งานวิจัย

เกรียงศักดิ์ เพาะโกษณ์. (2549). “การประเมินผลการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคและภัยสุขภาพขององค์
การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย
: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ประจักษ์ บัวผัน. (2554). “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการมูลฝอย ในเขตเทศบาลตำบลอิสาน
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์”. วิทยานิพนธ์สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ปิยะนุช เงินคล้าย.(2536). “ภาวะสุขภาพอนามัยของประชาชนการศึกษาสำรวจปัจจัยและผลกระทบ
นโยบายสาธารณสุขมูลฐานในเขต1ของสาธารณสุข”.วิทยานิพนธ์ปริญญาพัฒนบริหารศาสตรดุษฎี
บัณฑิต.บัณฑิตวิทยาลัย :สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

พนารัตน์ พวงบุญปลูก. (2548). “ความคิดเห็นของประชาชนต่อการจัดการขยะมูลฝอยในเขตเทศบาลตำบล
แสนสุข อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”. วิทยานิพนธ์ปริญญาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต. (บัณฑิตวิทยาลัย
: มหาวิทยาลัยราชภัฏชลบุรี).

- พิเชษฐ เมื่อแสน. (2551). “การมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันและควบคุมโรคไข้เลือดออก ของ ประชาชนตำบลวังไม้แดง อำเภอประทาย จังหวัดนครราชสีมา”. การศึกษาอิสระสาธารณสุขศาสตร์ บัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พูลศักดิ์ วาณิชวิเศษกุล. (2542). “การปกครองท้องถิ่นและพื้นฐานการพัฒนาประชาธิปไตย : กรณีศึกษา สภา ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านม่วง จังหวัดสกลนคร”. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิต วิทยาลัย: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วงศา เลหาศิริวงศ์ และคณะ. (2544). “บทบาทองค์การบริหารส่วนตำบลในงานสาธารณสุขท้องถิ่น : ศึกษา กรณี ศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ”. รายงานการวิจัย.บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วรรณมา ยังเจริญ. (2542). “บทบาทของสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลในการจัดการมูลฝอยและ น้ำเสีย : กรณีศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม”. ภาคนิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหิดล.
- วิโรจน์ ตันดิธรรม. (2543). “การมีส่วนร่วมในการกำจัดขยะมูลฝอย : ศึกษากรณีองค์การบริหารส่วนตำบล เสม็ด อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี”. สารนิพนธ์รัฐประศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สัมพันธ์ ภู่มาลา. (2549). “การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของสตรีในอำเภอไชยปราการ จังหวัดเชียงใหม่”. สารนิพนธ์ศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- อรอนงค์ ธรรมกุล. (2539). “การมีส่วนร่วมของชุมชนในกระบวนการพัฒนาท้องถิ่น”. วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.